

Iskaja vsak četrtak in
vaja v poštino vred ali
v Mariboru v pošiljenju
na dom za celo leto 52 dni,
pol leta 16 dni, četrti leta
8 dni. Izven Jugoslavije
56 dni. Naročnine se pošilja
na upravnishvo "Sloven-
skega Gospodarja" v Ma-
riboru, Koroška cesta 3.
Leta se dopolnjuje do op-
ovedi. Naročnina se pla-
čuje v naprej.
Telefon interurban št. 113.

Posamezna številka stane 1-30 din.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru,
Koroška cesta št. 3. Roke-
pi se ne vračajo. Upravi-
lišvo sprejema naročnike,
inzerate in redomacije.
Cene inzeratov po dogo-
voru. Za vsakokratno ogla-
silnico popusti. Nezapri-
teklomacije so poštne
proste.
Čekovni račun poštnice
urada Ljubljana št. 10.433.
Telefon interurban št. 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

86. številka

MARIBOR, dne 4. septembra 1924.

58. letnik.

Vrnitev k zakonitosti.

Vlada je ustavila parcelacijo ali kosanje pokrajin in za Hrvatsko je zopet uvedla pokrajinsko upravo. Njeni nasprotniki ter pristaši Pašiča in Pribečevića vpijejo sedaj, da je to kruto teptanje zakonov, ustave in vseh temeljev države. Koliko ima to vpitje in zgražanje na sebi, pa nam vsem postane jasno že tedaj, če se spomnimo, kaj je Pašič-Pribečevićeva družba, dokler je bila na krmilu, že vse uganjala pod imenom ustave in ustavnosti.

Kako se je vidovdanska ustava sprejela, sedaj ni treba ponovno razlagati, zadostuje, da pribijemo samo to, da se pod Pašič-Pribečevićovo vlado od vsega tega, kar je z ustavo v zvezi, ni niti ena četrtina izvedla. Celo vidovdanska ustava dopušča in prizna nekaj samouprave, a o samoupravi pod prejšnjim režimom ni bilo govora niti v Srbiji, kaj šele pri nas. Voditelji prejšnjega režima so skušali zgraditi hišo od strehe navzdol, državo pa od ministrstev navzdol. V svojih pisarnah so hoteli imeti združene vse zadeve iz cele države in zato so uničevali po vrsti vse samouprave, od občinske do okrajne, od okrajne do pokrajinske, da bi se tako v vseh zadevah reševalo edino-
le v Beogradu po predlogih in sklepih zaupnikov Pašič-Pribečevićeve stranke.

Za razdelitev na oblasti in za uvedbo nove centralistične uprave bi bila potrebna izvedba raznih zakonov. Za vse to pa se Pašič in Pribečević nista brigala in ko sta hotela kar cele mesece vladati brez parlamenta, je jasno, da jima je bila temeljna in neobhodno potrebna podlaga za novo upravo deveta briga. Silno škodljive posledice seveda niso izostale. Odstraniti vse, kar je poslovalo od poprej, a pri tem ne misliti na vsaj približno tako dobro in sposobno nadomestilo, je pravi zločin nad državo, v politiki pa prav neumna in nerodna poteza, ki mora pripeljati do kraha. Pašič in Pribečević sta postavljala velike župane kar na slepo, nista se pa brigala, da bi novim oblastnim in upravnim činiteljem določila delokrog, nihče ni vedel, kam spada ta, kam spada ona zadeva, kdo lahko to reši, kdo ono, nastal je strahovit poslovni nered, režimovcem pa je bilo to vseeno, samo da so našli za svoje ljudi v novi upravi dovolj od narodnega denarja plačanih službenih mest in da so jim ti ljudje, zlorablajoč svojo oblast, lahko igrali vlogo strankarskih zaupnikov in priganjancev. Če bi Pašič-Pribečevićeva vlada še par mesecev ostala na krmilu, bi nastal tak nered, da bi se sploh ne moglo več naprej.

Nova vlada si je postavila za nalogo, uvesti redno in pošteno upravo in ko je to izjavila tudi v svoji nastopni izjavi, je lahko vsakdo pričakoval, da bo prej kot prej zaustavila zmedo in anarhijo, ki sta jo začela uvajati Pašič in Pribečević. Ravno radi države, uprave, reda, poštenosti in zakonitosti je vlada sedaj ustavila parcelacijo ter po-

vrnila stanje, ki je bilo poprej, predno je začelo divjanje Pašič-Pribečevićevih oblastnikov. Ti nimajo danes nobene pravice očitati vladi, da krši že uvedene zakone. Pašič-Pribečevićevi družbi je bila ustava z vsemi svojimi določili samo strankarski kapital. Pašič je s parcelacijo Slovencev in Hrvatov vedno tako grozil, da je zraven izražal tudi pripravljenost, parcelacijo tudi odgoditi ali celo spregledati, da bi hoteli slovenski in hrvatski voditelji podpreti njegovo vlado. Tudi to ne drži, da bi bila vzpostavljena hrvatske pokrajinske oblasti od strani vlade protiusluga Radičevi stranki za podporo. Podpredsednik HRSS, poslanec Predavac, je tozadevno izjavil: Mi prav nič ne zahtevamo. Vlada je to storila po svoji volji in razumu, ker razmere boljše pozna, kot njena prednica in je takoj sama uvidela, da je odprava pokrajinskega oddelka tako dolgo nemogoča, dokler niso za poslovanje oblasti sprejeti potrebni zakoni. Teh je pa mnogo. Prejšnja vlada se za vse te zakone kot predpogoje oblastne razdelitve ni brigala in tako se danes ne more govoriti o kršitvi zakonov od strani Davidovičeve vlade, ampak samo o nezakonitosti Pašič-Pribečevićeve oblastne dobe.

Proti delu nove vlade laži in hujškarije ne bodo zalegle. Po vseh delih države že sedaj v kratkem času spoznava narod, da je to res vlada reda in zakonitosti, poštenosti in sporazuma. Za vlado je poleg strahu korupcionizmov najboljše priporočilo tudi to, da ji nasprotniki v svoji onemogli jezi očitajo razne stvari, katere so poprej sami počenjali in so se z njihimi še celo hvalili. Ko smo se pet let borili proti nasilju in nezakonitosti, smo videli, da sta Pašič in Pribečević polagala največje nade na nastop svojih oboroženih pristašev. Pod krinko obrambe naroda in države, pod krinko varstva kralja in monarhije, so organizirali prvaki prejšnjega režima svoje čete, ki so imele nalogo, po navodilih strahoviti prebivalstvo ter z nasiljem pomagati stranki do zmage. Z organiziranjem oboroženih in nasilnih tolpe je Pašič-Pribečevićeva družba najjasneje pokazala, koliko ji je do zakonov in do pravice. Danes, ko nova poštena vlada uvaja stanje, ki je bilo v državi pred tem divjaškim razmahom, je podano tudi najboljšo jamstvo, da nasilna in krivična politika nikdar več ne pride do veljave.

Odpis zemljiškega davka vsled ujm.

Kakor vse kaže, bodo letos posestniki zelo slabo odrezali. Silje je uničila do polovice rja, vinograde pa peronospora in plesnoba (oidij), kar je pa še ostalo, je v mesecu avgustu ponekod že po dvakrat potolkla toča.

Posestniki gledajo tedaj upravičeno z največjo skrbjo v bodočnost, kajti kupovati so bodo morali živež in s čim bodo poravnali neznosno visoke davke, če ni ničesar prodati in ni nobene pomoči od države ter popusta pri davkih.

Ker prihaja na tajništvo SLS posebno radi odpisa zemljiškega davka nebroj vprašanj za pojasnila, kaj in kako je postopati, da bi se vsaj v tem oziru nekaj dosseglo, sporočamo sledeče:

Za odpis zemljarine vsled različnih vremenskih nezdol je še veljavna cesarska naredba z dne 16. marca 1917 drž. zak. št. 124 in izvršilna naredba bivšega fin. ministrstva z dne 25. decembra 1917 drž. zak. št. 516.

Po tej naredbi je treba tekom osem dni, potem ko se je poškodba zgodila ali spoznala, to javiti pristojnemu davčnemu oblastvu. Če se osem dnevni rok zamudi, se prijavo radi prekoračenja roka zavrne. V tej izjavi je navesti dan in kakovost poškodbe na pr. toča, povodenj, ogenj, peronospora, plesnoba rja itd. in če mogoče poškodovane parcele; če pa teh ni mogoče navesti, pa vsaj davčne občine in število posestne pole, kje se nahaja poškodovano polje. Tako je prijaviti med letom vsako poškodbo, kajti pri odpisu davka se ozira le na prijavljeno poškodbo.

Ko se spravijo jeseni vsi pridelki pod streho ali najdalje do 31. decembra istega leta se pa mora potem prositi za odpis davka ter navesti natanko pregled o vseh pridelkih celokupnega posestva (izvzeti so le gozdi).

To se naredi tako: Če se je letos na primer prijavilo med letom škodo po rji na silju (pšenici, rži, ječmenu, ovsu) in krompirju, nadalje škodo vsled peronospore in plesnobe v vinogradih in poškodbo po dvakratni toči v avgustu, potem je izkazati v prošnji za odpis davka:

A) Koliko meterskih stotov ali kilogramov in v kakšni vrednosti (dnevna cena) bi se pridelalo 1. pšenice, 2. rži, 3. ječmena, 4. ovsa, 5. krompirja, 6. koruze, 7. fižola, 8. zelja, 9. repe in korenja, 10. ajde, 11. vina, 12. sadja, 13. sena in otave, 14. slame itd., če bi ne bilo prizadejanih nezdol in

B) koliko meterskih stotov ali kilogramov ter v kakšni vrednosti (dnevna cena) se je dejanski pridelalo, in C) koliko znaša torej izpad, to je pričakovani manj dejanski pridelek celokupnega posestva. (A—B).

Če ta izpad znaša vsaj 25 odstot., potem se odpiše zemljiški davek, sicer pa ne. Čim višji je izpad, tem višji je odpis davka.

Ker je vsako prijavo posameznika kolekovati z 25 D (vloga 5 D in rešitev 20 D), je najbolje, da prijavi vsaki posestnik škodo pri županu in da isti potem skupno prijavi vse prizadete posestnike davčnemu oblastvu. V tem slučaju velja župan kot zastopnik vseh soobčanov in zadostuje za vse skupaj kolek 25 D.

Džungla.

Roman iz afriških pragozdov.

Angleški spisal E. R. Burroughs. — Prevedel Paulus.

Lepe, vitke, postave je bil, pa silna moč je počivala v njegovih zdravih, krepko razvitih udih. Krog vratu je nosil zlato verižico z diamantnim naveskom, na hrbtu mu je visel lok in tulj s puščicami, čez ramo je imel v rahlih kolobarjih ovito svojo vrv z letečo zanko in za pasom mu je tičal v usnjati nožnici ostrí očetov nož. Tudi dolgo okovano sulico je nosil seboj, kadar je mislil, da jo bo potreboval.

Iz njegovega plemenitega, odkritega, moško lepega obraza je govorila razumnost in duhovitost, v njegovih rjavih, velikih očeh je sijala bistroumnost in neustranjenost, pa tudi dobrosrčnost, da, ženska mehko in nežnost.

Pa vsega tega se Trzan ni zavedal. Saj ni imel nikogar, ki bi mu bil povedal, kak lep, mlad junak da je, poosebljena zdrava, nepokvarjena mladost in svežost.

Le tega se je zadeval, da je človek in da mora živeti kakor živijo ljudje, ki jih je poznal iz knjig. Vkljub vsem svojim izrednim telesnim in duševnim lastnostim je bil skromnega, krotkega, miroljubnega, da, mehkega značaja in kakor pri vseh ljudeh, ki živijo v tesni zvezi z naravo, je bil tudi pri njem zelo razvit čut za poštenost, pravičnost in dobrosrčnost.

Srečno, mirno, zadovoljno je živel.

Pa prišli so tudi dnevi, ko je bil zamišljen in otožen.

Čudna, bolesta vprašanja so ga tedaj vznemirjala. Neznano koprnenje mu je polnilo dušo. Pa ni si vedel dati odgovora.

Zaman je popraševal svoje knjige, zaman je zrl čez sinje morje, ki se je raztezalo ob vznožju koče, roke so se mu dvignile in se hrepeneče prožile ven na morje, kot bi od tam pričakoval odgovora, rešitve iz svojih mučnih misli.

Zalosten je klonil glavo in šel na lov, da bi se raztresel in razvedril. —

Pa prišel je dan, ki mu je prinesel rešitev in odgovor na mučna vprašanja sem čez daljno morje. —

XIII.

Kako se je Claytonov sin prvikrat srečal z belimi ljudmi.

Pozno proti poldnevu se je vračal tistega usodnega dne Trzan domov.

Se pred zoro je odšel na lov daleč v džunglo. Slabo je spal, nemiren je bil, čudne misli so ga nadlegovale. V lovu in naporih in nevarnostih pragozda si je iskal utehe.

Svež na telesu in potolažene dobre volje je hitel proti obrežju.

Džungla se je zredčila, lahko je skočil z vej, s prožnim korakom se je bližal robu gozda. Njegove oči, žejne sinjega morja, so hrepeneče objele brezkončno gladino.

Pa kakor ukopan je obstal. —

Morje, njegovo morje, ki ga je bil vajen da je ležalo pred njim dneve in leta tiho, samotno, prazno, to morje danes ni bilo več samotno. —

Čuden, nenavaden prizor so zazrle njegove oči.

Na mirnih valovih zunaj pred obrežjem se je rahlo zibala velikanska stavba in ob obali zaliva je ležal čoln.

Pa najbolj ga je prevzelo in osupnilo nekaj druge.

Ljudje, — da, beli ljudje so hodili na obali, od čolna k njegovi koči in spet nazaj. —

Za Trzana ni bilo nobenega dvoma, da so to beli ljudje, ljudje njegovega rodu in plemena. Prav take je videl na slikah v svojih knjigah.

Sree mu je burno udarilo. Pohitel bi ven k njim, jih pozdravil. — Končno vendar je našel svoje ljudi. —

Pa nekaj ga je zadržalo.

Trzana je vzgojila narava, dvajset let je preživel med divjimi živalmi in se učil od njih. In živali pragozda so previdne, boječe. —

Trzan ni pohitel med bele ljudi.

Sklonil se je, previdno, oprezno je lezel na rob gozda. Tam je skočil v veje gostega orjaka, čakal in opazoval.

Deset mož je štela družba belih ljudi. Temnih, zagorelih obrazov so bili, divje so gledali, robato so se obnašali. Zbrali so se pri čolnu, kričali so govorili, kričali z rokami in stiskali pesti.

Sedaj je eden izmed njih, pritlikavec hudobnega obraza, položil roko na ramo svojemu tovarišu, velikemu, močnemu človeku, s katerim se je družba že ves čas pripravala in pretekala.

Pritlikavec je pokazal s prstom proti gozdu in nekaj pripovedoval. Tovariš se je obrnil in pogledal.

Tedaj je pritlikavec potegnil skrit samokres in ustrelil tovariša v hrbet.

Velikan je vrgel roke kvišku, kolena so se mu zašibila, sesedel se je in mrtev padel po tleh.

Prvikrat v življenju je čul Trzan strel. Čudil se je sicer, pa njegovi zdravi, močni živci se niso niti najmanj stresli ali vznemirili.

Pač pa ga je hudo vznemirilo obnašanje belih ljudi. Nevoljna guba se mu je nabrala na čelu, ves se je zamislil. Dobro da se ni vdal prvemu čuvstvu in da ni